

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum gratia gratum faciens sit idem quod charitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ria Dei uita æterna: sed hoc bonum Deus non uult alicui indigno. Ex natura autem sua homo non est dignus tanto bono, cum sit supernaturale, & ideo ex hoc ipso quod ponitur aliquis Deo gratus respectu huius boni, ponitur quod sit dignus tali bono supra sua naturalia: quod quidem non mouet diuinam uoluntatem, ut hominem ad bonū illud ordinet, sed potius econuerso, quæ ex hoc ipso quod Deus sua uoluntate aliquē ordinat ad uitam æternam, præstat ei aliquid, per quod sit dignus uita æterna. Et hoc est quod dicitur Coloss. 1. Qui dignos nos fecit in partē sanctorum in lumine. & huius ratio est: quia sicut scientia Dei est causa rerum non causata a rebus, ut nostra, ita uoluntas eius est effectrix boni & non causata a bono, sicut nostra. Sic ergo homo dicitur Dei gratiam habere non solū ex hoc quod a Deo diligitur in uitā æternā, sed ex hoc quod datur ei aliquid donū, per quod est dignus uita æterna, & hoc donum dicitur gratia gratum faciens, aliter. n. in p̄tō mortali existens posset dici in gratia esse, si gratia solam acceptationē diuinā diceret, cum contingat aliquē peccatorē esse prædestinatum ad uitam æternam habendam. Sic igitur gratia gratū faciens potest dici gratis data, sed non econuerso quia non omne donum gratis datum nos dignos uita æterna facit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nulla forma media formalis uitæ corporalis. Vnde nulla forma mediantē corpore uiuificat. Deus autē uiuificat animā non sicut causa formalis, sed sicut eā efficiens: unde aliqua forma cadit media, sicut pictor album facit parietem effectiue albedine mediantē: albedo uero nulla forma mediantē: quia facit album formaliter.

AD SECUNDVM dicendum, quod ipsa acceptatio quæ est in uoluntate diuina respectu æterni boni producit in homine acceptato aliquid, unde dignus sit consequi bonum illud, quod non contingit in acceptatione humana. & secundum hoc gratia gratum faciens aliquid creatum est in anima.

AD TERTIVM dicendum, quod esse naturale per creationem Deus facit in nobis nulla causa agente mediantē: sed tamen mediantē aliqua causa formalis: forma enim naturalis principium est esse naturalis: & similiter esse spirituale gratum Deum facit in nobis nullo agente mediantē: sed tamen mediantē aliqua forma creata, quæ est gratia.

AD QUARTVM dicendum, quod sanitas est quædam qualitas corporalis ex humoribus adæquatis causata, ponitur enim in prima specie qualitatis, & sic ratio procedit ex falso.

AD QUINTVM dicendum, quod ex ipsa liberalitate Dei qua nobis bonum æternum uult, sequitur quod sit aliquid in nobis ab eo datum, quo illo bono digni efficiamur.

AD SEXTVM dicendum, quod nulla creatura simpliciter est anima Christi nobilior: sed secundum quid, omne accidens animæ est ea nobilior, in quantum comparatur ad ipsam, ut forma eius. Vel potest dici quod gratia in quantum creatum, non est nobilior anima Christi: sed in quantum est quædam similitudo diuinæ bonitatis expressior quam similitudo naturalis, quæ est in anima Christi.

AD SEPTIMVM dicendum, quod una est ueritas prima increata, a qua tamen multe ueritates quasi primæ ueritatis similitudines in mētibus creatis causant, ut dicitur gl. sup illud Psal. 11. Diminutæ sunt ueritates &c. similiter una est bonitas increata, cuius sunt multe similitudines in creatis mētibus per participationem

gratia. Tamen sciendum est, quod non eodem modo se habet gratia ad affectum, sicut ueritas ad intellectum. Nam ueritas se habet ad intellectum, ut obiectum, gratia autem ad affectum, ut forma informans. Contingit autem idem esse subiectum diuersorum, non autem eandem formam.

AD OCTAVM dicendum, quod omne quod est in genere substantiæ, est compositū reali compositione, eo quod id, quod est in prædicamento substantiæ, est in suo esse subsistens, & oportet quod esse suum sit aliud quam ipsum, alias non posset differre secundum esse ab illis cum quibus conuenit in ratione suæ quidditatis, quod requiritur in omnibus, quæ sunt directe in prædicamento: & ideo omne quod est directe in prædicamento substantiæ, compositum est saltem ex esse, & quod est: sunt tamen quædam in prædicamento substantiæ per reductionem, ut principia substantiæ subsistentis in quibus prædicta compositio non inuenitur: non enim subsistunt, ideo proprium esse non habent: similiter accidentia, quia non subsistunt, non est eorum proprie esse: sed subiectum est aliqual secundum ea. Vnde proprie dicuntur magis entis quam entia. & ideo ad hoc quod aliquid sit in prædicamento aliquo accidentis, non requiritur quod sit compositum compositione reali: sed solummodo compositione rationis ex genere, & differentia, & talis compositio in gratia inuenitur.

AD NONVM dicendum, quod quamuis per unum actum peccati mortalis gratia amittitur, non tamen facile gratia amittitur: quia habenti gratiam non est facile illum actum exercere propter inclinationem in contrarium sicut Philosophus dicit in 5. Ethic. quod iusto difficile est operari iniuste.

AD X. dicendum, quod inter mentem nostram & Deum nihil cadit medium, nec per modum efficientis, quia immediate a Deo creatur & uiuificatur. Nec per modum obiecti beatificantis, quia ex ipsa Dei fruitione anima fit beata: potest tamen aliquid esse medium formale, quo anima Deo assimilatur.

AD XI. dicendum, quod alia creatura irrationalis acceptatur a Deo solummodo respectu bonorum naturalium. Vnde diuina acceptatio nihil in eis addit supra naturalem conditionem per quam inuismodi bonis proportionata sunt, homo autem acceptatur a Deo respectu boni supernaturalis, & ideo requiritur aliquid superadditum naturalibus per quod ad illud bonum proportionetur.

ARTICVLVS II.

Utrum gratia gratum faciens sit idem quod charitas. SECUNDO queritur, utrum gratia gratum faciens sit idem quod charitas & uidetur quod sic. Gratia enim gratum faciens in nobis est illud Dei donum, per quod accepti sumus ei: hoc autem est per charitatem. Proverb. 8. Ego diligentes me diligō, ergo gratia gratum faciens est idem quod charitas. ¶ 2 Præter Aug. dicit quod illud Dei beneficium quod uoluntas hominis præparatur & præuenitur, est per des: non autem informis, sed formata quæ est per charitatem. cū ergo illud beneficium sit gratia gratum faciens, uidetur quod charitas sit ipsa gratia. ¶ 3 Præter Ad hoc Spiritus sanctus mittitur in uoluntatem ad aliquē, ut ipsum inhabitet, ergo secundum idem donum mittitur & inhabitat: dicitur autem mitti secundum donū charitatis, sicut filius secundum donum sapientiæ propter similitudinē horum donorum ad personam

11. est Glo. August. ibi. tom. 8. D. 384.

personas, dñ vero inhabitare animam Spiritus sanctus per gratiam, ergo gratia est idem qđ charitas.

¶ 4 Præt. Illud donum est gratia, per quod digni reddimur ad vitam æternam habendam: sed p charitatem redditur quis dignus vita æterna, vt patet Ioan. 14 Si quis diligit me, diligetur a patre meo, & ego diligam eum & manifestabo ei me ipsum, in qua manifestatione vita æterna consistit, ergo charitas est idem quod gratia.

¶ 5 Præt. De ratione charitatis duo possunt intelligi, scilicet quod per ea homo sit Deo charus, & quod per ea homo habeat Deū charum: per prius autē est de ratione charitatis, quod homo sit Deo charus, quam quod habeat Deum charum, vt patet 1. Ioan. 4 Non quasi nos dilexerimus Deū, sed quoniam ipse prior dilexit nos: sed hæc est ratio gratiæ, vt per eam aliquis sit habitu Deo gratus, ergo cum idem sit esse Deo charum quod Deo gratum, videtur quod idem sit gratia quod charitas.

¶ 6 Præt. Aug. dicit, qđ sola charitas est, quæ diuidit inter filios regni, & filios perditionis, cetera. n. dona sunt bonis malisq; cōmunia: sed gratia gratum faciens distinguit inter filios perditionis & regni, nec est nisi in bonis, ergo est idem quod charitas.

¶ 7 Præt. Gratia gratū faciens cum sit quoddam accidens, nō pot esse nisi in genere qualitatis, nec nisi in prima specie, quæ est habitus, vel dispositio: & cū non sit scientia, non videtur esse aliud quam virtus, nec aliqua virtus potest dici gratia, nisi charitas quæ est forma virtutum, ergo gratia est charitas.

SED CONTRA. Nihil præuenit seipsum: sed gratia præuenit charitatem, vt Augustin. dicit in 2. de Prædestinatione sanctorū, ergo gratia non est idem quod charitas.

¶ 2 Præt. Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris p Spiritū sanctū, q̄ datus est nobis, ergo datus Spiritū sanctū præcedit charitatē, sicut causa effectū: sed Spiritū sanctū datur secundum aliquod donum suū, ergo aliquod donum est in nobis, quod præcedit charitatem, & hoc non videtur esse aliud: quā gratia, ergo gratia est aliud quā charitas.

¶ 3 Præt. Gratia semper est in suo actu: quia semper facit hominem gratum, charitas vero non semper est in suo actu: nō enim semper habens charitatem actu diligit, ergo charitas non est gratia.

¶ 4 Præt. Charitas quādā dilectio est: dilectio autē est secundum quam diligentes sumus, ergo charitas proprie est secundū quam diligētes sumus: sed non secundū hoc sumus Deo accepti quod sumus diligētes, sed potius e conuerso: actus enim nostri non sunt causa gratiæ, sed e conuerso, ergo gratia per quam sumus Deo accepti, est aliud quam charitas.

¶ 5 Præt. Quod pluribus commune est, non inest alicui eorum ratione alicuius quod sit sibi pprium: sed producere actum meritorium est commune omni virtuti, ergo nulli conuenit secundum quod est ei proprium, & ita nec charitati: Conuenit ergo ei secundum aliquod commune sibi & omnibus virtutibus: sed actus meritorius est a gratia, ergo gratia dicit aliquid commune charitati & alijs virtutibus: sed non commune per prædicationem, vt videtur: quia sic essent tot gratiæ quod sunt virtutes, ergo est commune per modum causæ, & sic gratia est aliud per essentiam a charitate.

¶ 6 Præt. Charitas perficit animā in ordine ad obiectū diligibile: sed gratia nō importat respectum ad aliqđ obiectum: quia nec ad actū, sed ad quoddam

A esse, scilicet esse gratum Deo, ergo gratia nō est charitas.

RESPON. Dicendum, qđ quidam dicūt quod gratia est idem per essentiam quod virtus s̄m rem: differunt autem s̄m rationem, vt virtus dicatur s̄m quod perficit hominem, & eius actum Deo acceptū reddit, & inter alias virtutes præcipue charitas est gratia secundum eos. Alij vero dicunt e contrario quod charitas & gratia per essentiam differunt, nec aliqua virtus est gratia per essentiam, & hæc opinio rationabilius videtur. Cum enim diuersarum naturarū diuersi sint fines, ad consecutionem alicuius finis in rebus naturalibus tria præexiguntur. scilicet natura proportionata ad finem illum: & inclinatio ad finem illum, quæ est naturalis appetitus finis, & motus in finem, sicut patet, quod in terra est natura quædam, per quam sibi comperit esse in medio, & hanc naturam sequitur inclinatio in locum medium, secundum quam appetit naturaliter talem locum, cum extra ipsum per violentiam detinetur, & ideo nullo prohibente semper deorsum mouetur. homo autem s̄m naturam suam proportionatus est ad quendam finem, cuius habet naturalem appetitum, & secundum naturales vires operari potest ad consecutionem illius finis, qui finis est aliqua cōtemplatio diuinorum, qualis est homini possibilis s̄m facultatem naturæ, in qua philosophi ultimam hominis felicitatem posuerunt: sed est aliquis finis, ad quem homo a Deo præparatur naturæ humanæ proportionem excedens, scilicet vita æterna, quæ consistit in uisione Dei per essentiam, q̄ excedit proportionē cuiuslibet naturæ creatæ, soli Deo connaturalis existens: unde oportet qđ homini detur aliquod, non solum per quod operetur ad finē, uel per qđ inclinē eius appetitus in finē illum, sed per quod ipsa natura hominis eleuetur ad quandā dignitatem, s̄m quā talis finis sit ei cōpetens, & ad hoc datur gratia: ad inclinandum aut affectum in hunc finem datur charitas, ad exequendum aut opera, quibus prædictus finis acquiritur, dantur aliæ virtutes: & ideo sicut in rebus naturalibus est aliud natura ipsa quā inclinatio naturæ, & eius motus, uel operatio, ita & in gratuitis est aliud gratia a charitate, & a ceteris virtutibus, & qđ hæc cōparatio sit recte accepta, patet per Dion. in 2. c. Cel. Hier. ubi dicit, quod non potest aliquis habere spirituales operationes nisi prius esse spirituale accipiat: sicut nec operationem alicuius naturæ, nisi prius habeat esse in natura illa.

AD PRIMUM ergo dicendum, qđ Deus amat diligentes se, non tamen ita quod dilectio se cōgenitum sit rō, quare ipse diligit: sed potius e conuerso. AD SECUNDUM dicendum, quod fides dicitur esse gratia præueniens, in quantum in motu fidei primo apparet gratiæ præuenientis effectus. AD TERTIUM dicendum, qđ tota Trinitas in nobis habitat per gratiam: sed specialiter alicui personæ appropriari potest inhabitatio per aliquod aliud speciale donum, quod habet s̄m similitudinem cum ipsa persona, ratione cuius persona mirri dicitur. AD QUARTUM dicendum, qđ charitas non sufficeret ad merendum bonum æternum, nisi p̄supposita idoneitate merentis, quæ est per gratiam, aliter enim dilectio nostra nō esset ratio p̄mio condigna. AD QUINTUM dicendum, qđ nō est in cōueniē aliqd esse prius s̄m rem, quod in posterius est de ratione alicuius hominis, sicut prius est causa sanitatis, quā ipsa sanitas in sanitate subiecto: & tamen sanum per prius significat habentē sanitatem quā sanitatis

AD PRIMUM ergo dicendum, qđ Deus amat diligentes se, non tamen ita quod dilectio se cōgenitum sit rō, quare ipse diligit: sed potius e conuerso. AD SECUNDUM dicendum, quod fides dicitur esse gratia præueniens, in quantum in motu fidei primo apparet gratiæ præuenientis effectus. AD TERTIUM dicendum, qđ tota Trinitas in nobis habitat per gratiam: sed specialiter alicui personæ appropriari potest inhabitatio per aliquod aliud speciale donum, quod habet s̄m similitudinem cum ipsa persona, ratione cuius persona mirri dicitur. AD QUARTUM dicendum, qđ charitas non sufficeret ad merendum bonum æternum, nisi p̄supposita idoneitate merentis, quæ est per gratiam, aliter enim dilectio nostra nō esset ratio p̄mio condigna. AD QUINTUM dicendum, qđ nō est in cōueniē aliqd esse prius s̄m rem, quod in posterius est de ratione alicuius hominis, sicut prius est causa sanitatis, quā ipsa sanitas in sanitate subiecto: & tamen sanum per prius significat habentē sanitatem quā sanitatis

1. de Trin. ca. 10. p. 11.

In 1. de bo. ca. 16. p. 107.

Parā a pri. illius.

ris causam. Similiter quamuis prius sit diuina dilectio, qua Deus nos diligit dilectione, qua nos eum diligimus, tamen de ratione charitatis per prius est quod Deum faciat nobis charum quam quod nos Deo charos faciat: primum enim pertinet ad dilectionem in quantum est dilectio, non autem secundum.

AD SEXTUM dicendum, quod hoc quod charitas sola distinguit inter filios perditionis & regni conuenit ei, in quantum non potest esse informis, sicut aliae virtutes, unde per hoc non excluditur gratia qua ipsa charitas formatur.

AD SEPTIMUM dicendum, quod gratia est in prima specie qualitatis quamuis non proprie possit dici habitus, quia non immediate ordinatur ad actum: sed ad quoddam esse spirituale, quod in anima facit, & est sicut dispositio quae est respectu gloriae, quae est gratia consummata. Nihil tamen simile gratiae in accidentibus animae quae philosophi sciuerunt inuenitur: quia philosophi non cognouerunt, nisi illa animae accidentia, quae ordinantur ad actus naturae humanae proportionatos. Alia concedimus, quamuis quaedam eorum non recte concludant.

ARTICVLVS III.

Utrum aliqua creatura possit gratia causa esse.

1. 2. q. 111. art. 1.

TERTIO quaeritur, utrum aliqua creatura possit esse causa gratiae, & uideretur quod sic. Io. 20. Dominus dixit discipulis suis, Quorum remisistis peccata remittuntur eis, ex quo patet quod homines possunt peccata remittere: sed peccata non remittuntur, nisi per gratiam, ergo homines possunt gratiam conferre.

Ante med. & c. 5. eccl. Habet ubi agitur de sacerdotibus

¶ 2 Præf. Dion. dicit 4. cap. Cæl. Hierar. quod sicut corpora soli propinquiora lumen ab eo recipiunt, & in alia corpora transfundunt, ita substantiae Deo appropinquantes eius lumen plenius recipiunt & alijs tradunt: sed lumen diuinum est gratia, ergo creatura quaedam plenius gratiam recipiētes, possunt eam alijs tradere.

Ca. 4. de di. nomi. circa principium.

¶ 3 Præf. Bonum secundum Dionysium est diffusiuum sui, ergo quod plus habet de ratione boni, plus habet de ratione diffusionis: sed forme spirituales plus habent de ratione boni quam corporales, ut pote summo bono propinquiores. Cum ergo forme corporales in aliquibus creaturis existerent sicut principium suae communicationis in similitudine speciei, multo magis qui habet gratiam poterit in alio gratiam causare.

Cap. 7. eccl. Hier. a me.

¶ 4 Præf. Sicut effectus perficitur diuino lumine gratiae, ita intellectus perficitur lumine ueritatis: sed lumen intellectus una creatura potest alteri præbere, quod patet ex hoc, quod secundum Dionysium superiores angeli inferiores illuminant, quae quidem illuminatio secundum ipsum est diuinæ scientiae assumptio, ergo gratia potest rationalis creatura alij præbere.

¶ 5 Præf. Christus est caput nostrum secundum humanam naturam: sed capitis est sensus & motus in membra diffundere, ergo Christus secundum humanam naturam diffundit spirituales sensus & motus, per quos gratiae intelliguntur secundum Augustinum in membra corporis mystici. Sed dicendum, quod Christus secundum humanam naturam per ministerium gratiam in homines effudit.

¶ 6 Sed contra. Christus præ alijs omnibus singulariter est caput ecclesiae: sed per modum ministerij operari ad gratiae collationem conuenit alijs ecclesiae ministris, ergo ad rationem capitis non sufficit, quod gratiam infundat per modum ministerij.

¶ 7 Præf. Mors & resurrectio Christi conuenit ei secundum humanam naturam: sed sicut dicitur super illud Psalm. 29. Ad uesperum demorabitur stertus, resurrectio Christi est causa resurrectionis animae in presenti & corporis in futuro: resurrectio autem animae in presenti est per gratiam, ergo Christus secundum humanam naturam est causa gratiae.

¶ 8 Præf. Forma substantialis quae dat esse, & uiuere est nobilior forma accidentali qualibet: sed aliquid agens creatum potest in formam substantialem quae dat esse & uiuere. Sicut uergetabilem & sensibile ergo multo fortius potest in formam accidentalem quae est gratia.

Sed dicebatur, quod ideo gratia creatura causare non potest, quia cum non educatur de potentia materiae non fit nisi per creationem, creare autem est infinita potentia propter infinitam distantiam inter ens & nihil, & sic nulli creaturae potest competere.

¶ 9 Sed contra. Infinita non est pertranse, sed distantiam quae est de ente in nihil contingit pertranse, quia creatura per seipsam in nihilum decideret, nisi manu conditoris teneretur secundum Gregorium, ergo inter ens & nihil, non est infinita distantia.

¶ 10 Præf. Possit creare gratiam non dicitur potestatem infinitam simpliciter: sed solum secundum quid, quod patet ex hoc, quod si diceremus Deum nihil aliud posse facere nisi gratiam, non diceremus eum potentiae infinite simpliciter: sed non est inconueniens.

¶ 11 Præf. Ad gloriam regis pertinet, quod habeat sub se potentes & uirtuosos milites, ergo ad gloriam Dei pertinet, quod qui sunt ei subiecti sint magna potentia: si ergo ponatur quod aliquis sanctus possit conferre gratiam in nullo praedudatur diuina gloria.

¶ 12 Præf. Rom. 3. dicitur. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi: sed ut dicitur Roma. 10. Fides auditu, auditus autem per uerbum Christi, cui ergo uerbum Christi sit a predicatore, uidetur quod gratia, siue iustitia sit a fidei predicatore.

¶ 13 Præf. Unusquisque potest alteri dare quod suum est: sed gratia siue Spiritus sanctus est alienus hominis: quia ei datur, ergo aliquis potest dare alteri gratiam siue Spiritum sanctum.

¶ 14 Præf. Nullus debet reddere rationem de eo, quod non est in potestate sua: sed praetati Ecclesiae debent reddere rationem de animabus subditorum. Hebr. vlt. Ipsi enim peruigilant tanquam rationem redditori pro animabus uestris, ergo animae subditorum sunt in potestate praetatorum, ut eas per gratiam possint iustificare.

¶ 15 Præf. Ministri Dei magis sunt accepti Deo quam ministri regis temporalis ipsi regi: sed ministri Regis possunt alicui gratiam regis conciliare, ergo ministri Dei possunt gratiam conciliare.

¶ 16 Præf. Quicquid est causa causae, est causa causati: sed sacerdos est causa impositionis manuum, quae est causa quod Spiritus sanctus deus, Actum & imponerent manus super eos, & accipiebant Spiritum sanctum, ergo sacerdos est causa gratiae in qua Spiritus sanctus datur.

¶ 17 Præf. Omnis potestas coeae creaturae ei coe communicata est: quia si Deus eam potuit, & noluit communicare fuit inuidus, sicut Augustinus ad filij equalitatem probandam argumentatur: sed potestas coeae